

Suomi arktisen alueen vastuulliseksi edelläkävijäksi – Toimenpide-ehdotuksia matkailualalle

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti (MTI)

Pekka Iivari, Lapin ammattikorkeakoulu

Sanna Kyyrä, Lapin yliopisto

Vastuullista matkailua arktisella alueella – MERMAID-hankkeen ehdotuksia Suomen matkailuliiketoiminnan kehittämiseksi

Arktisen luonnon- ja kulttuuriympäristön vetovoimaan perustuva matkailu tuo työtä ja elinvoimaa paikallisyhteisöille, tarjoten mahdollisuuksia myös kansainvälisille toimijoille. Matkailuliiketoiminnan kasvu arktisella alueella edellyttää vastuullisuutta, joka ottaa huomioon luonnon haavoittuvuuden, alkuperäiskansojen oikeudet sekä turvallisuuden ja laadun varmistamisen. Turvallisuuden haasteita luovat pitkät etäisyydet kommunikaatio-ongelmineen, pelastustoiminnan resurssien rajallisuus sekä vaativat ilmasto-olosuhteet.

Matkailualan kehittämisessä keskeisiksi tekijöiksi ovat nousseet fyysinen ja digitaalinen saavutettavuus, osaaminen tuotteistuksessa, markkinoinnissa ja vieraanvaraisuudessa sekä tulevaisuuden matkailijan arvojen ja odotusten tunnistaminen. Myös ilmastonmuutos ja arktisen alueen geopoliittiset kysymykset vaikuttavat matkailun mahdollisuuksiin niin arktisessa risteilymatkailussa kuin manneralueella tapahtuvassa matkailutoiminnassa.

Matkailualan kansallinen ja kansainvälinen verkostoituminen vahvistaa elinkeinon kilpailukykyä ja kriisien sietoa. Tiivis yhteistyö esimerkiksi kansallisen meriklusterin kanssa luo mahdollisuuksia uudelle liiketoiminnalle ja innovaatioille.

MERMAID-hankkeessa tehdyn analyysin perusteella **Suomen matkailuliiketoiminnan on mahdollista vahvistua**

1. **kehittämällä** arktisen alueen matkailutoimijoiden **osaamista**;
2. **hyödyntämällä Arctic is Cool -ajattelua** matkailussa;
3. **edistämällä** arktisen alueen fyysisistä ja digitaalista **saavutettavuutta**;
4. **osallistumalla** aktiivisesti arktista aluetta koskevaan **kansainväliseen vaikuttamiseen**.

Suosituksset ja toimenpide-ehdotukset

1. Kehitetään arktisen alueen matkailutoimijoiden osaamista:

- Vahvistetaan lähtömarkkinoiden ja arktisen matkailun kilpailijoiden tuntemusta
- Edistetään alueen matkailuyritysten toimintaedellytyksiä ja yhteistyötä koulutuksen ja verkostoitumishankkeiden avulla.
- Edistetään matkailualan turvallisuusosaamista toteuttamalla turvallisuus selvityksiä ja -kartoituksia
- Vahvistetaan teknologian hyödyntämiseen liittyvän osaamisen kehittämistä.
- Ideoidaan ja toteutetaan joustavia ja pilotointia tukevia rahoitus- ja hankemalleja yrityksille ja yritysten ja kehittäjien yhteistyölle.
- Tuetaan ja kehitetään arktista matkailua koskevaa tutkimustoimintaa rahoituksen ja elinkeinokumppanuuksien avulla.

Arktinen matkailuala toimii herkässä luonnonympäristössä, ainutlaatuisessa kulttuuriympäristössä ja muuttuvissa geopoliittisissa olosuhteissa ja on kansainvälisesti suhdanneherkkä.

2. Hyödynnetään Arctic is Cool -ajattelua matkailussa:

- Vahvistetaan eri elinkeinon ja toimijatasojen intressien yhteensovittamista käytännön toiminnassa.
- Osallistutaan monialaisiin kansainvälisille markkinoille suunnattuihin arktisen näkyvyyden kampanjoihin.
- Toteutetaan kansainvälisille markkinoille suunnattua matkailumarkkinointia arktisen alueen yhteismarkkinointina.
- Kehitetään erikoistuneita ja ympärivuotisia matkailutuotteita monialaisesti ja rajat ylittävän yhteistyön avulla
- Vahvistetaan matkailutuotteiden vastuullisuutta.

Kokemukset ja osaaminen arktisessa arjessa elämisestä tulee hyödyntää arktisuuden yleisen näkyvyyden edistämiseksi, Suomen arktisen matkailun brändäyksessä ja matkailun vastuullisessa tuotekehityksessä. Avainasemassa arktisen arjen hyödyntämisessä on monialainen, eri elinkeinot ja toimijatasot yhdistävä yhteistyö sekä teknologisten ratkaisujen hyödyntäminen käytännön toiminnassa.

3. Edistetään arktisen alueen fyysistä ja digitaalista saavutettavuutta:

- Ylläpidetään ja kehitetään saavutettavuuteen liittyvää infrastruktuuria
- Edistetään uusien lentoyhteyksien avaamista arktiselle alueelle
- Kehitetään matkaketjujen sujuvuutta
- Varmistetaan digitaalisen saavutettavuuden infrastruktuurin toimivuus ja tehostetaan digitaalisten markkinointi- ja jakeluväylien hyödyntämistä
- Selvitetään tulevaisuuden matkustamismuotoja ja -tapoja arktisella alueella ja tunnistetaan niiden mahdollistamia liiketoimintamalleja ja -toimijoita.

Suomen arktisen alueen fyysinen ja digitaalinen saavutettavuus osana arktista matkailualueetta on edellytys alueen vetovoimaisen matkailuimagon luomiselle sekä elinkeinon kilpailukykyyn turvaamiselle.

4. Osallistutaan aktiivisesti arktista aluetta koskevaan kansainväliseen vaikuttamiseen:

- Vahvistetaan Pohjoismaiden välistä yhteistyötä arktisena matkailualueena profiloitumisessa.
- Nostetaan esille arktiselle matkailualalle keskeisiä näkökulmia EU:n Pohjoinen ulottuvuus - keskusteluissa
- Edistetään avointa ja luottamuksellista kansainvälistä yhteistyötä arktisen matkailun kehittämisessä.
- Edistetään julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia matkailun kehittämisessä arktisella alueella.

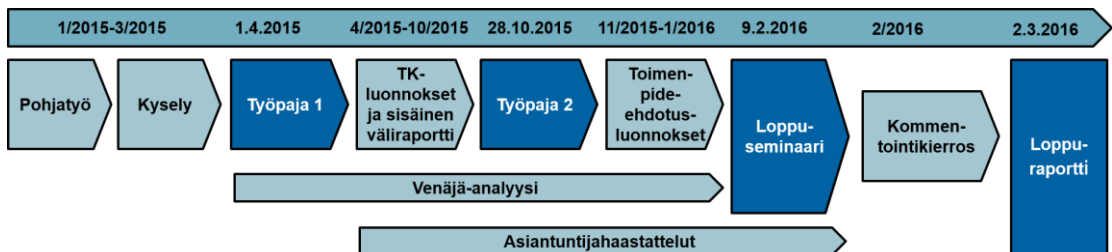
Matkailu on vientiteollisuuden ala, jonka edunvalvontaa Suomen tulee toteuttaa aktiivisesti arktista aluetta tarkastelevissa kansainvälisissä foorumeissa.

MERMAID-hanke

Vuosina 2015–2016 toteutettu Merenkulun ja matkailun riskien ja mahdollisuuksien identifiointi arktisella alueella (MERMAID) oli Valtioneuvoston kanslian rahoittama hanke. Sen toteuttivat Ilmatieteen laitos, Turun yliopiston Brahea-keskuksen Merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskus, Lapin korkeakoulukonsernin Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti, sekä Helsingin yliopiston Aleksanteri-instituutti.

Tutkimuksen aineisto ja menetelmät

MERMAID-hanke toteutettiin järjestämällä asiantuntijatyöpajoja, asiantuntijahaastatteluihin sekä analysoimalla Venäjän arktista energiapolitiikkaa akateemisen kirjallisuuden ja venäläisen median kautta. Näiden materiaalien perusteella hankkeen tutkijat muodostivat esitetyt toimenpide-ehdotukset sekä tiiviin vaikutus-, edellytys- ja riskianalysin. Käytetyt menetelmät nojasivat siis paljolti hankkeen ulkopuolisten asiantuntijoiden apuun ja osallistumiseen, mutta lopulliset linjaukset ovat silti kirjoittajien vastuulla. Hanke toteutettiin seuraavasti:

Lisälukemista

MERMAID-hankkeen loppuraportissa on kuvattu tarkemmin hankkeessa annetut matkailualan suositukset ja toimenpide-ehdotukset, joista ovat vastanneet Lapin korkeakoulukonsernin Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti (MTI). Loppuraportissa on myös esitetty hankkeessa muodostetut kolme tulevaisuutta arktiselle alueelle, ja niiden pohjalta tehty analyysi eri suositusten potentiaalisista vaikutuksista, onnistumisen edellytyksistä ja riskeistä. Yleisen kehityksen ja meriklusterin suosituksista on tehty erilliset policy briefit.

Hankkeen loppuraportti: Pilli-Sihvola K., Gritsenko D., Haavisto R., Harjanne A., Iivari P., Kyyrä S., Pöntynen R., Repka S., Suominen A., Virta H., Tynkkynen V-P. & Perrels A. 2016. Suomi arktisen alueen vastuulliseksi edelläkävijäksi – toimenpide-ehdotuksia yleisen kehityksen, meriklusterin ja matkailun edistämiseksi vuoteen 2035. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 10/2016 <http://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=10101>

Harju-Myllyaho Anu, Jutila Salla, Kyyrä Sanna, Linna Eila ja Nousiainen Jatta (2014) Suomen matkailun tulevaisuuden näkymät. Katse vuoteen 2030. Työ- ja elinkeinoministeriön raportteja 4/2014. https://www.tem.fi/files/38503/TEMrap_4_2014_web_17012014.pdf

Regional Council of Lapland 2015. Above Ordinary. Arctic Smartness Portfolio. https://issuu.com/lapinliitto/docs/arctic_smartness_spread_light/1

Lisätietoja:

Projektipäällikkö Pekka Iivari työskentelee Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutissa (MTI), Lapin ammattikorkeakoulussa matkailun turvallisuuden kehittämishankkeissa.

Lisätietoja: pekka.iivari@lapinamk.fi <http://matkailu.luc.fi/Suomeksi/Etusivu>

Tutkija Sanna Kyyrä toimii Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutissa (MTI), Lapin yliopistossa. Hän on matkailututkija, jonka asiantuntija-alueisiin kuuluvat matkailun tulevaisuus, ennakointi ja tuotekehitys.

Lisätietoja: sanna.kyyra@ulapland.fi <http://matkailu.luc.fi/Suomeksi/Etusivu>

MERMAID on toteutettu osana valtioneuvoston vuoden 2014 selvitys- ja tutkimussuunnitelman toimeenpanoa.

Hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja:

Neuvotteleva virkamies Johanna Ikävalko

Liikenne- ja viestintäministeriö, etunimi.sukunimi@lvm.fi

VALTIONEUVOSTON
SELVITYS- JA TUTKIMUSTOIMINTA
www.tietokayttoon.fi